

APSAUGOS NUO SMURTO ARTIMOJE APLINKOJE ĮGYVENDINIMO APRAŠAS

I SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įgyvendinimo Aprašas (toliau – Aprašas) nustato smurto rūšis ir jo atpažinimo kriterijus, pasekmes asmens fizinei, psichikos, dvasinei, moralinei ar socialinei sveikatai ir raidai, darbuotojų veiksmus įtarus, kad asmuo galimai patyrė smurtą artimoje aplinkoje, keitimosi asmens duomenimis, susijusiais su smurtu artimoje aplinkoje, procedūrą bei smurtą artimoje aplinkoje patyrusių ar patiriančių pavojų dėl smurto artimoje aplinkoje asmenų ir susijusių asmenų asmens duomenų rūšis. Aprašo tikslas - kaip galima anksčiau atpažinti asmenį, kuris galimai patyrė smurtą artimoje aplinkoje, ir imtis būtinų veiksmų užkirsti kelią bet kokių smurto apraiškų pasikartojimui.

2. Apraše vartojamos sąvokos:

- **Artima aplinka** – aplinka, kurią sudaro asmenys, siejami arba praeityje sieti santuokiniais, partnerystės, svainystės, giminystės ar kitais artimais ryšiais, taip pat asmenys, kartu gyvenantys ir tvarkantys bendrą ūkį;

- **Pagalba smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančiam asmeniui ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusiam asmeniui** – informacija, konsultacijos ir (ar) paslaugos, teikiamos smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančiam asmeniui ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusiam asmeniui, atsižvelgiant į smurto artimoje aplinkoje pobūdį, dėl šio smurto atsiradusius jo poreikius, taip pat ir individualius poreikius;

- **Smurtą artimoje aplinkoje patyręs asmuo** – asmuo, prieš kurį panaudotas smurtas artimoje aplinkoje, taip pat vaikas, tapęs smurto artimoje aplinkoje liudininku, ir (ar) vaikas, gyvenantis artimoje aplinkoje, kurioje buvo smurtauta;

- **Smurtas artimoje aplinkoje** – artimoje aplinkoje veikimu ar neveikimu asmeniui daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio asmuo patiria fizinę, turtingą ir (ar) neturtingą žalą;

- **Smurto artimoje aplinkoje pavojų keliantis asmuo** – asmuo, keliantis pagrįstą įtarimą, kad gali panaudoti smurtą artimoje aplinkoje;

- **Smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantis asmuo** – asmuo, prieš kurį, pagrįstai įtariama, gali būti panaudotas smurtas artimoje aplinkoje;

- **Specializuota kompleksinė pagalba** – pagalba smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantiems asmenims ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusiems asmenims, kurią organizuoja, koordinuoja ir (ar) teikia specializuotos kompleksinės pagalbos centrai, kaip tai nustatyta Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo 14 straipsnyje;

- **Specializuotos kompleksinės pagalbos centras** – Lietuvos Respublikoje ar kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje arba kitoje Europos ekonominės erdvės valstybėje įsisteigęs viešasis juridinis asmuo ar jo padalinys, kuriam Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo 16 straipsnyje nustatyta tvarka suteikta teisė teikti specializuotą kompleksinę pagalbą smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantiems asmenims ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusiems asmenims.

3. Kitos Apraše naudojamos sąvokos tapatinamos su Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatyme, 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (toliau – Reglamentas). 4. Aprašas taikomas visiems įstaigos darbuotojams, kurie gauna informacijos apie asmenis, patyrusius smurtą artimoje aplinkoje, arba asmenis, kurie patiria smurto artimoje aplinkoje pavojų.

4. Aprašas taikomas visiems įstaigos darbuotojams, kurie gauna informacijos apie asmenis, patyrusius smurtą artimoje aplinkoje, arba asmenis, kurie patiria smurto artimoje aplinkoje pavojų.

II SKYRIUS

GALIMŲ NEIGIAMŲ VEIKSNIŲ FORMOS IR APIBRĖŽIMAI

5. Išskiriamos šios smurto prieš asmenį formos: fizinis, psichologinis, seksualinis, ekonominis smurtas ir vaiko nepriežiūra.

Fizinio smurto veiksmai	Smūgiai (kumščiais, delnais, kojomis ar daiktais). Stumdymas, griebimas, purtymas. Spardymas, kandžiojimas. Dusinimas ar mėginimas smaugti. Žnybimas, plaukų pešimas. Degimas ar nudeginimas. Ginklų naudojimas (pvz., peilio, lazdos, šaunamojo ginklo grasinimus ar sužalojimus). Kūno sužalojimas (mėlynės, lūžiai, nubrozdinimai ir kt.).
Psichologinio smurto veiksmai	Žeminimas ir menkinimas – pastovi kritika, patyčios, įžeidimai, menkinantys komentarai. Manipuliacija – kaltės jausmo sukėlimas, emocinis šantažas, dujinimas (gaslighting). Izoliacija – draudimas bendrauti su draugais ar šeima, kontrolė, kas su kuo bendrauja. Bauginimas ir grasinimas – gąsdinimas fiziniu smurtu, grasinimai atimti vaikus, turtą ar kitus svarbius dalykus. Kontrolė ir stebėjimas – telefonų, socialinių tinklų, finansų ar kasdienės veiklos sekimas ir ribojimas. Abipusės pagarbos trūkumas – neatsižvelgimas į kito jausmus, nuomonę, poreikius. Nepastovus elgesys – staigūs nuotaikų pokyčiai, emocinis šaltumas, meilės ir priešiško kaitaliojimas.
Seksualinio smurto veiksmai	Fizinis seksualinis smurtas – prievarta prieš žmogaus valią, įskaitant išžaginimą, seksualinį užpuolimą ar bandymą juos įvykdyti. Psichologinis ar emocinis seksualinis smurtas – bauginimas, manipuliacija, šantažas ar spaudimas seksualiniams veiksams.

	Seksualinis priekabiavimas – nepageidaujami seksualiniai komentarai, gestai, siūlymai ar prisilietimai. Priverstinis seksualinis išnaudojimas – asmens įtraukimas į seksualinę veiklą dėl grasinimų, spaudimo ar išnaudojimo (pvz., prekyba žmonėmis, prostitucija). Nepilnamečių seksualinis išnaudojimas – seksualinė veikla su vaikais ar paaugliais, įskaitant vaikų pornografiją ir seksualinę viliojimą internete. Seksualinis smurtas artimoje aplinkoje – prievarta ar seksualinis išnaudojimas tarp partnerių, sutuoktinių ar šeimos narių.
Ekonominio smurto veiksmai	Finansų kontrolė – partneris ar kitas asmuo visiškai valdo pinigus, riboja jų prieinamumą ar draudžia naudotis bendromis lėšomis. Draudimas dirbti ar mokytis – smurtautojas gali neleisti aukai įsidarbinti, studijuoti ar kitaip siekti finansinio savarankiškumo. Priklausomybės nuo smurtautojo skatinimas – manipuliacija, kai aukai suteikiamos tik minimalios lėšos, kad ji negalėtų būti savarankiška. Skolų ar finansinių įsipareigojimų primetimas – smurtautojas gali priversti auką imti paskolas ar kitas finansines prievoles jo vardu. Turto ar pajamų pasisavinimas – atlyginimo, pašalpų ar kitų pajamų atėmimas ar neteisėtas disponavimas aukos turtu. Turto naikinimas – smurtautojas gali sąmoningai naikinti ar parduoti aukos daiktus, siekdamas ją nubausti ar įbauginti.
Vaiko nepriežiūros veiksmai	Fizinė nepriežiūra – kai vaikui neužtikrinamos pagrindinės fizinės reikmės: - Nepakankamas ar netinkamas maitinimas (vaikas nuolat alkanas, nepriauga svorio). - Nepakankama higiena (purvini drabužiai, nemokoma rūpintis savimi). - Nepakankama medicininė priežiūra (nesikreipiama į gydytojus, neskiepijama, negauna būtino gydymo). - Nesaugios gyvenimo sąlygos (apleisti ar pavojingi namai, neprižiūrima aplinka). Emocinė nepriežiūra – kai vaikui trūksta meilės, dėmesio ir emocinės paramos: - Ignoruojami vaiko emociniai poreikiai, trūksta meilės ir palaikymo. - Vaikas dažnai paliekamas vienas, be tėvų ar globėjų dėmesio. - Nuolat kritikuojamas, negauna pripažinimo ar paskatinimo. Švietimo nepriežiūra – kai nesirūpinama vaiko mokymusi ir intelektine raida: - Neleidžiama ar neskatinama lankyti įstaigos. - Nepadedama su ugdymosi sunkumais. - Nesuteikiamos galimybės mokytis ir tobulėti. Socialinė nepriežiūra – kai vaikas neturi galimybių bendrauti su kitais ar ugdyti socialinius įgūdžius: - Neleidžiama dalyvauti visuomeniniame gyvenime, veiklose su bendraamžiais. - Trūksta supratimo apie elgesio normas ir atsakomybę. Aplaidumas ir palikimas be priežiūros – kai vaikas paliekamas vienas ar neprižiūrimas: - Paliekamas be suaugusiojo priežiūros pavojingose situacijose. - Leista būti su neatsakingais ar pavojingais asmenimis. - Nepaisoma jo saugumo namuose ir už jų ribų.

6. Jei užfiksavote fizinį, psichologinį, seksualinį ar ekonominį smurtą arba vaiko nepriežiūrą, būtina nedelsiant imtis veiksmų, kad būtų užtikrintas nukentėjusio asmens saugumas ir suteikta reikiama pagalba:

Nedelsiant reaguoti į situaciją	Jei gresia tiesioginis pavojus gyvybei ar sveikatai, nedelsiant skambinkite į pagalbos tarnybas: - Bendrasis pagalbos numeris – 112 (policija, greitoji medicinos pagalba, ugniagesiai). - Vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba (jei pažeidžiamos vaiko teisės). - Pagalbos linijos – specializuotos organizacijos, teikiančios psichologinę ir teisinę pagalbą.
Fiksuoti įrodymus	- Užrašykite smurto detales: kas įvyko, kada, kur, kas dalyvavo. - Jei yra mėlynių, sužalojimų, sugadinto turto, padarykite nuotraukas. - Išsaugokite žinutes, el. laiškus, skambučių įrašus, jei jie susiję su smurtu ar grasinimais. - Jei yra liudininkų, paprašykite jų raštiškai patvirtinti įvykį.

III SKYRIUS

DARBUOTOJŲ VEIKSMAI, KILUS ĮTARIMUI DĖL GALIMO SMURTO ARTIMOJE APLINKOJE

7. Kiekvienas darbuotojas darbo aplinkoje, ar aplinkoje, kuri vienaip ar kitaip yra susijusi su jo pareigybe, funkcija, ar kitais aspektais privalo reaguoti į galimus fizinio, psichologinio, seksualinio, ekonominio smurto ir vaiko nepriežiūros atvejus ir imtis pirminių būtinųjų veiksmų:

Įtarimo fiksavimas ir situacijos įvertinimas	- Pastebėjus smurto požymius (fizinius sužalojimus, emocinius sutrikimus, baimės ar kontrolės požymius), reikia užfiksuoti detales. - Atkreipti dėmesį į dažną vėlavimą, neatvykimą į darbą ar mokyklą, staigius elgesio pokyčius, vengimą kalbėti apie asmeninį gyvenimą. - Jei žmogus pats prasitaria apie smurtą – būtina išklaudyti, parodyti palaikymą ir neignoruoti problemos.
Konfidencialus pokalbis su nukentėjusiuoju	- Pasirūpinti saugiomis sąlygomis pokalbiui, užtikrinant konfidencialumą. - Užduoti jautrius klausimus su pagarba, nenaudoti kaltinimų ar spaudimo. - Leisti žmogui pačiam nuspręsti, kokių veiksmų jis nori imtis, tačiau pasiūlyti pagalbą.
Informavimas apie pagalbą ir galimybes	- Suteikti informaciją apie specializuotus pagalbos centrus, psichologinę, teisinę pagalbą. - Skatinti kreiptis į teisėsaugą, jei smurtas kelia pavojų gyvybei. - Nukentėjusiajam pasiūlyti galimybę laikinai išeiti iš darbo (pvz., suteikiant atostogas, lankstų grafiką)

Pranešimas atitinkamoms institucijoms	- Jei kyla grėsmė žmogaus sveikatai ar gyvybei, nedelsiant skambinti Bendrajam pagalbos centrui. - Jei smurtą patiria vaikas, privaloma pranešti Vaiko teisių apsaugos tarnybai. - Darbuotojai gali anonimiškai informuoti socialines tarnybas ar policiją apie galimą smurtą.
Emocinė parama ir ilgalaikė pagalba	- Skatinti žmogų kreiptis į psichologinę pagalbą. - Užtikrinti diskretiškumą ir palaikymą – net jei žmogus neprisipažįsta patiriantis smurtą, svarbu parodyti, kad jis gali kreiptis bet kuriuo metu. - Užtikrinti, kad darbuotojai žinotų apie įmonės politiką dėl smurto prevencijos ir paramos nukentėjusiesiems.

8. Atsakingų institucijų kontaktai:

- Bendrasis pagalbos centras – 112;
- Moterų informacijos centras - tel. Nr. +370 6 5095 216, el. p. skpc@lygus.lt

Emocinės pagalbos linijos suaugusiems:

- Pagalbos moterims linija: 8 800 66366 (visą parą, nemokama)
- Vyrų linija: 8 670 00027 (darbo dienomis 16:00–20:00)
- Jaunimo linija: 8 800 28888 (visą parą, nemokama) - Linija Doverija (pagalba rusų kalba): 8 800 77277 (kasdien 16:00–20:00)

Emocinės pagalbos linijos vaikams ir paaugliams:

- Vaikų linija: 116 111 (visą parą, nemokama)

Pagalba smurtą patyrusiems asmenims:

- Specializuotos pagalbos centrai: 8 800 66366
- Pagalbos centras „Kovos su prekyba žmonėmis ir išnaudojimu centras“: 8 679 61617

Psichologinė pagalba internetu:

- Pagalbos sau svetainė: www.pagalbasaus.lt
- Vaikų linija el. laiškais: www.vaikulinija.lt

9. Fiksuojant galimus smurto artimoje aplinkoje atvejus, turi kaip įmanoma greičiau, informuoti įstaigos direktorių, bei perduoti visa turimą informaciją.

10. Direktorius, gavęs informaciją apie įtariamą smurto artimoje aplinkoje atvejį, nedelsiant įvertina visas žinomas aplinkybes, prireikus inicijuoja papildomos informacijos rinkimą. Jei informacija apie galimus fizinio, psichologinio, seksualinio, ekonominio smurto ir vaiko nepriežiūros atvejus patvirtinta yra inicijuojamas kreipimasis į specializuotą kompleksinės pagalbos centrą ir/ar policiją.

11. Kartu su informacijos perdavimu specializuotam kompleksinės paramos centrui ir/ar policijai, yra informuojamas ir galimus fizinio, psichologinio, seksualinio, ekonominio smurto ir vaiko nepriežiūros atvejus patyręs asmuo.

12. Specializuotos kompleksinės pagalbos centrui ir/ar policijai turi būti perduoti sekantys duomenys: - nukentėjusio asmens vardas ir pavardė; - telefono numeris; - turimi įrodymai, faktai ir kitos detalės.

13. Jei fizinio, psichologinio, seksualinio, ekonominio smurto ir vaiko nepriežiūros atvejis yra fiksuotas nepilnamečiui turi būti perduoti sekantys duomenys: - nepilnamečio vardas ir pavardė; - tėvo/gobėjo/ ar kito už nepilnamečio priežiūrą atsakingo asmens vardas ir pavardė; - telefono numeris; - turimi įrodymai, faktai ir kitos detalės.

14. Pranešimų specializuotam kompleksinės pagalbos centrui pavyzdžiai pateikiami Aprašo priede Nr. 1 formą (jeigu asmuo yra pilnametis) ir priede Nr. 2 formą (jeigu asmuo yra nepilnametis).

15. Pranešimas gavėjams turi būti pateikiamas siekiant užtikrinti turinio konfidencialumą ir imantis visų reikiamų priemonių, kad tretieji asmenys, nesusiję su pranešimo turiniu, neturėtų galimybės jokiomis priemonėmis susipažinti su turinio informacija.

IV SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

16. Šis Aprašas atnaujinamas (peržiūrimas, keičiamas, papildomas, rengiamas naujas) ne rečiau kaip kartą per metus arba pasikeitus teisės aktams, kurie reglamentuoja smurto artimoje aplinkoje prevenciją.

17. Įstaigos darbuotojai su Aprašo nuostatomis bei jų pakeitimais supažindinami pasirašytinai užpildant šio Aprašo priedą Nr. 4.

Specializuotos kompleksinės pagalbos centrui

El. p. skpc@lygus.lt

PRANEŠIMAS

APIE SMURTĄ ARTIMOJE APLINKOJE PAVOJŲ PATIRIANTĮ AR SMURTĄ ARTIMOJE APLINKOJE PATYRUSĮ ASMENĮ

Vilniaus lopšelis – darželis „Boružėlė“, vadovaujantis Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo 13 str., 3, 4 d., informuoja apie smurtą artimoje aplinkoje patyrusį ar smurtą artimoje aplinkoje patiriantį asmenį.

Smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančio ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusio asmens vardas, pavardė	
Smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančio ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusio asmens kontaktiniai duomenys, kuriais galima susisiekti: telefono ryšio numeris ir (ar) el. pašto adresas	
Trumpas įvykio/situacijos apibūdinimas	

Informaciją pateikusio subjekto kontaktai:

Vardas Pavardė

Specializuotos kompleksinės pagalbos centrui

El. p. skpc@lygus.lt

PRANEŠIMAS

**APIE SMURTĄ ARTIMOJE APLINKOJE PAVOJŲ PATIRIANTĮ AR SMURTĄ
ARTIMOJE APLINKOJE PATYRUSĮ ASMENĮ**

Vilniaus lopšelis – darželis „Boružėlė“, vadovaujantis Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo 13 str., 3, 4 d., informuoja apie smurtą artimoje aplinkoje patyrusį ar smurtą artimoje aplinkoje patiriantį asmenį.

Smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančio ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusio vaiko vardas, pavardė	
Vaiko atstovo pagal įstatymą vardas ir pavardė	
Vaiko atstovo pagal įstatymą kontaktiniai duomenys: telefono ryšio numeris ir (ar) el. pašto adresas	
Trumpas įvykio/situacijos apibūdinimas	

Informaciją pateikusio subjekto kontaktai:

Vardas Pavardė

INFORMACIJA DĖL ASMENS DUOMENŲ TVARKYMO

1. Duomenų valdytojas:

Istaigos pavadinimas:	Vilniaus lopšelis-darželis „Boružėlė“
Adresas:	Latvių g. 40, LT-08113 Vilnius
Juridinio asmens kodas:	190021721
El. paštas:	rastine@boruzele.vilnius.lm.lt
Telefonas:	+370 5 275 3219, +370 5 275 0545

Tvarkomų asmens duomenų kategorijos

Smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir apsaugos priemonių įgyvendinimo tikslais gali būti tvarkomi šie asmens duomenys:

- Tapatybės duomenys: vardas, pavardė, gimimo data.
- Kontaktiniai duomenys: gyvenamosios vietos adresas, telefono numeris, el. paštas.
- Informacija apie smurto atvejį: pranešimai apie smurtą, įvykio aplinkybės, nukentėjusiojo ar liudytojų pateikta informacija.
- Teisiniai duomenys: informacija apie kreipimąsi į teisėsaugą, teismo sprendimai dėl apsaugos orderio ar kitų priemonių.

2. Asmens duomenų tvarkymo tikslas ir teisinis pagrindas

Asmens duomenys tvarkomi siekiant:

- Užtikrinti apsaugą nuo smurto artimoje aplinkoje ir suteikti pagalbą nukentėjusiems asmenims.
- Vykdyti teisės aktų nustatytas pareigas smurto prevencijos srityje.
- Užtikrinti bendradarbiavimą su teisėsaugos ir socialinės pagalbos institucijomis.

3. Duomenų tvarkymas grindžiamas:

- Teisiniu įsipareigojimu (BDAR 6 str. 1 d. c punktas) – institucijos privalo užtikrinti smurto aukų apsaugą pagal įstatymus.
- Viešuoju interesu (BDAR 6 str. 1 d. e punktas) – duomenys tvarkomi siekiant užkirsti kelią nusikalstamoms veikoms ir užtikrinti viešąją saugumą.
- Gyvybinių interesų apsauga (BDAR 6 str. 1 d. d punktas) – kai būtina skubi pagalba nukentėjusiam asmeniui.

4. Asmens duomenų gavėjai Asmens duomenys gali būti teikiami šiems subjektams:

- Policijai ir kitoms teisėsaugos institucijoms – tyrimų ir teismo sprendimų vykdymui.
- Socialinės pagalbos ir sveikatos priežiūros įstaigoms – pagalbos suteikimui.
- Teismams ir prokuratūrai – kai duomenys būtini teisminiams procesams.

5. Duomenų saugojimo terminas

Asmens duomenys saugomi ne ilgiau, nei būtina tikslams pasiekti, vadovaujantis teisės aktų reikalavimais:

- Smurto prevencijos dokumentai – ne trumpiau kaip 5 metus po įvykio registracijos.
- Sveikatos ir teisiniai duomenys – pagal specialiųjų teisės aktų reikalavimus.

6. Duomenų subjekto teisės

Asmuo turi teisę:

- Susipažinti su savo tvarkomais duomenimis ir gauti jų kopiją.
- Reikalauti ištaisyti netikslius ar klaidingus duomenis.
- Prašyti duomenų ištrynimo, jei jie nebėra būtini.
- Apriboti duomenų tvarkymą tam tikromis aplinkybėmis.

**DARBUOTOJŲ, SUSIPAŽINUSIŲ SU APSAUGOS NUO SMURTO ARTIMOJE
APLINKOJE ĮGYVENDINIMO APRAŠU,
PROTOKOLAS**

[illegible]

[illegible]

**VILNIAUS LOPŠELIS-DARŽELIS „BORUŽĖLĖ”
DIREKTORIAUS**

ĮSAKYMAS

**DĖL APSAUGOS NUO SMURTO ARTIMOJE APLINKOJE ĮGYVENDINIMO
APRAŠO PATVIRTINIMO**

2024 m. gruodžio 5 d. Nr. V-56
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo Nr. XI-1425 nauja redakcija,

t v i r t i n u Vilniaus lopšelio-darželio „Boružėlė“ Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įgyvendinimo aprašą.

Direktorė

Angelė Kučinskienė